

מאוצרות הפרשה

"עזי וזמרת י-ה" – הקב"ה מתאוה לתפלתם של ישראל. הוא רוצה שידפקו במקום הנכון, מה קורה? בטעות דופקים על הדלתות הלא נכונות, ומבקשים: אולי תעשה משהו למעני. כך מתאמצים לשוא. "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה". "בטחו בה' עדי עד". פשוט דפקת בדלת אחרת, לכן אתה עובד כפלים.

יש להזהר לא לאבד את הכתובת. להגיע למקום הנכון ולדפוק בדלת הנכונה: אל ה' יתברך. (יחי ראובן)

ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אליהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה (טז, טז)

החיד"א בספרו "נחל קדומים" שואל, למה קראו לו בני ישראל "מן", איזה משמעות יש למילה זו? ואם הם לא ידעו מה הוא, היו צריכים לקרוא לו "מה". ושאלה נוספת, מהו הלשון "הוא הלחם" שמובנו כאילו זה הלחם הידוע, ומדוע לא כתוב "הוא לחם" סתם? ומתוך, הגמ' אומרת שאין נהגין ממעשה ניסים, וישראל חששו ממעשה ניסים זה, אמר להם משה, אל תחששו, זה לא לחם של נס, אלא זה לחם של תשלומין שהקב"ה הבטיח לאברהם, וכמו שהגמ' אומרת "בזכות שלושה זכו לשלושה", בזכות "ואקחה פת לחם" זכו למן. לפי זה מובן הפסוק, הם קראו לזה "מן", ראשי תיבות "מעשה ניסים", "כי לא ידעו מה הוא" והאם מותר להם להנות מזה. "ויאמר משה אליהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה", לחם זה הוא שכרו של אברהם אבינו שנתן למלאכים, ואין לכם מה לחשוש.

הרב ר' העשיל היה אומר: הגמ' בב"מ (דף פ"ו) אומרת וכן כתוב במדרש (שפירי כ"ה). כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכים, פרע הקב"ה לבניו. והנה ידוע שאברהם לא הביא להם לחם, כמו שהביא רש"י (בראשית י"ח) ולחם לא הביא לפי שפרסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום, ונטמאת העיסה, לכן לא ידעו מה הוא, ובאיזה זכות הוא בא (מדרשן ביתך)

היש ה' בקרבנו אם אין - ויבא עמלק וילחם עם ישראל (יז - ז, ח) וברש"י: "סמך פרשה זו לומר, תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים 'היש ה' בקרבנו אם אין?' חייכם שהכלב בא ונושך אתכם, ואתם צועקים לי, ותדעו היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך. היה אותו הבן רואה חפץ ואומר: 'אבא טול חפץ זה ותן לי'. והוא נותן לו, וכן שניה, וכן שלישית. פגעו באדם אחד. אמר לו אותו הבן: 'ראית את אבא?' אמר לו אביו: 'איך יודע היכן אני?' השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו'. שמעתי ווארט מרבי שרגא גרוסברד זצ"ל, בכל פעם שאני נוכר בווארט הזה אני מתרגש מחדש... איזה מין משל משונה מביא רש"י? הראיתם פעם מימיכם ילד כזה שאביו מרכיבו על הכתפיים, ובכל כמה דקות קונה לו משהו, והילד ישאל איפה אבא? איפה יש דבר כזה? איך יכול להיות מציאות כזו? הרי ילד כזה צריך להיות ילד מפגר! רק משוגע יכול לשאול כזאת שאלה... אלא, אין הכי נמו! זה גופא מה שרש"י בא לומר! אם יהודי יכול לשאול כזאת שאלה "היש ה' בקרבנו" – סימן שהוא צודריטער! ממש א משוגענער! (יחי ראובן)

וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (יג, יח)

וברש"י: אין חמושים אלא מזוינים. המהר"ם שי"ק שואל בשם רבו ה"חתם סופר", אם בני ישראל יצאו עם כלי מלחמה, למה הקב"ה לא עשה שיילחמו עם המצרים בכלי נשק וינצחו אותם, ומדוע היה צריך נס שלא בדרך הטבע, לקרוע את הים ולנער את המצרים בים סוף. ומתוך, מדרך המוסר, שכיון שהמצרים שימשו להם כאכסניה, אינו נכון שישראל בעצמם יעמדו נגד המצרים ללחום בידם כשחרב בידם. ולכן ישנו איסור "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו", ובור ששתית ממנו אל תזרוק בו אבן. ולכן גם הציווי כאן שהמים יבקעו והמצרים יטבעו בים, ושהיהודים לא יפגעו בהם. וחיי עולם נטע בתוכנו, המוסר היהודי הנצחי, הוא שעומד תמיד לנגד עינינו. (מדרשן ביתך)

והמים להם חמה מימינם ומשמאלם (יד, כט)

מנהג ישראל שמנגנים ניגון מיוחד במילים אלו, רבי אליעזר גורדון ראש ישיבת טלז מטעים את המנהג, כדי להוציא מלב הכופרים הרוצים "להסביר" את נס קריעת ים סוף ע"י גאות ושפל, לכן מדגישים שהמים עמדו כחומה מימינם ומשמאלם. (שם)

עזי וזמרת י-ה ויהי לי תשועה (טו, ב)

שח הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: רבי נחמן מברסלב זצ"ל מספר ב"ספורי מעשיות": באחת העירות התגורר יהודי מכנים אורחים גדול, ממש בדרכו של אברהם אבינו ע"ה, יכלו להכנס אליו לאכול ולשתות שלש ארוחות ביום. הגיע לעיר אורח. הוא שמע על הכנסת האורחים הגדולה שבציר, ולא ידע את הכתובת. אמרו לו היכן ללכת, הלך וטעה טעות קטנה, במקום לדפוק בבית החמישי שברחוב, דפק בבית הרביעי. – "יש מה לאכול?" – התעניין – "אתה רוצה לאכול? קודם כל עליך לעבוד בשביל זה, כי לא אוכלים סתם כך". – השיב לו בעל הבית. – "בסדר. איזו עבודה?" האיש הראה לו את הגינה הגדולה שמאחורי הבית: "כבר שנה לא ניקתי כאן. קח כלים, מעדר ומגרפה, תעבוד שעתים". האורח היה תשוש מהדרך, אבל מה יכול לעשות, הוא רעב. בלית ברירה, טרח וניקה. כאשר סיים בא לבעל הבית: "סימתי, בוא תראה". – "איזה יפי. עבודה יפה עשית!" – "נו... – "מה נו?" – "אוכל...." – "אוכל אתה צריך? לך לבית הסמוך, תדפוק בדלת, יפתחו לך, שם מוכן לך אוכל בשפע, תאכל ותשבע". יצא מיד לבית הסמוך, ראה מה מתרחש בו. ליד שולחן גדול יושבים יהודים ועל השולחן מונח מכל טוב, אוכלים ושותים. געוואלדיג... התישב והחל לאכול. באמצע הסעודה שאל את השכן שלו מימין: "כמה שעות עבדת בשביל לאכול פה?" "עבדתי?! לא עבדתי כלום!" "הוא מתביש לספר שעבד" – חשב האורח לעצמו. שאל את השכן לצדו השני: "כמה זמן אתה עבדת כדי לקבל את מנת האוכל?" "איזו עבודה?! פה לא עובדים, פה אוכלים. כאן הוא בית של הכנסת אורחים כפשוטה". ואז סיפר את מה שעבר עליו שנאלץ לעבוד. אמרו לו היושבים בשולחן: "ר' איד, לא דפקת בכתובת הנכונה. אם היית דופק בדלת הנכונה, היית חוסך מעצמך את העבודה המיותרת..."

ברוחניות אין ניסים!

וְהַיְשִׁילָה פְּרָעָה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דָּרָךְ אַרְץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחַם הָעָם בְּרֵאתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִם (י"ג ט)
 ה'חפץ חיים' מבאר, כי בעת יציאת מצרים עמדו על הפרק שתי אפשרויות: ניתן היה להוביל את ישראל דרך ארץ פלשתים, שם היה מקום לחשוש שמא יחטאו בני ישראל וייטמעו בפלשתים, או דרך המדבר – שם אמנם לא היה חשש שיושפעו לרעה, שכן במדבר הם היו מבודדים מחברת בני אדם, אולם מאידך – היתה בעיה אחרת, שכן במדבר לא ניתן למצוא מה לאכול. לכן, אמר הקדוש ברוך הוא כביכול: מוטב שאוליך את בני ישראל דרך המדבר ואדאג למזונם בדרך נס, על ידי המן, מאשר שאוליכם דרך ארץ פלשתים בה ישנו חשש שיושפעו לרעה.

אלא שלכאורה יש להבין: אם בין כה וכה היה צורך בנס משמים בכדי להוביל את בני ישראל לארצם, מדוע העדיף הקדוש ברוך הוא להוליכם דרך המדבר ולעשות להם נס בענין מזונותיהם? הלא ניתן היה להוליכם דרך ארץ פלשתים, ולעשות להם נס שלא ייטמעו ביניהם ולא יושפעו לרעה! את התשובה נבין על פי המעשה הבא: היה זה בליטא, בשנת תרצ"ה. אחד הרבנים, אשר קיבל צו התייצבות לצבא – עשה כל אשר לאל ידו בכדי להשיג פטור מהשירות הצבאי, אך לשוא. בשום אופן לא עלה בידו להשיג את השחרור המיוחל. בלית ברירה, נמנה אותו הרב וגמר בדעתו לברוח לארץ ישראל, אלא שכאן התעוררה בעיה חדשה, הכסף שבידו – לא הספיק להוצאות המסע... ובכן, מה יעשה?

שקל אפוא הרב את הצדדים: מחד – לצאת לדרך מבלי שיהיה בידו הסכום הדרוש, הלא זהו צעד חסר אחריות... יידרש נס של ממש בכדי להביאו לארץ ישראל! אולם מאידך – סכנת הגיוס מה יהא עליה? הלא מדובר בסכנה מוחשית, ממשית, המאיימת על עתידו הרוחני כולו! בסופו של דבר, החליט הרב לצאת לדרך ולהשליך את יתרו על היושב במרומים שיכלכלהו, כאשר הלך מחשבתו הינו כזה: אמנם יידרש נס בכדי להביאו לארץ הקודש, אולם במקרה זה, בו אין כל ברירה אחרת – מותר לסמוך על הנס... אלא מה יטען הטוען? ניתן להשאיר בליטא, ולסמוך על הנס שלא יגויס? ובכן, ברוחניות, כך הרהר הרב בליבו, אין כל היתר לסמוך על הנס... ואכן, יצא הרב לדרך, כאשר תחנתו הראשונה היתה באחת מערי גרמניה, ממנה התכוון להמשיך בנסיעה ברכבת עד ליעד הבא – עיר נמל גדולה בה ניתן היה למצוא אניה המפליגה אל עבר ארץ ישראל. ואכן, ניגש הרב אל תחנת הרכבת, הושיט לקופאי שטר של עשרה מארקים גרמניים, וציפה לקבל את העודף. אלא שלהפתעתו, במקום לקבל עודף משטר של עשרה מארקים – הושיט לו הקופאי עודף כאילו שילם בשטר של מאה מארקים...

כאשר הבחין הרב בטעות, מיהר לשוב אל הקופאי ולהעמידו על טעותו, אולם הלה מיאן לשמוע. הוא סילקו בגערות, ודרש שיחדל מלבבל את מוחו... בתחילה – סבר הרב כי הקופאי אינו מבין את כוונתו, ולפיכך שב והסביר כי שילם בשטר של עשרה מארקים וקיבל עודף המתאים לשטר של מאה, אולם הקופאי עמד על דעתו וסירב לשמוע אפילו מילה בענין. "הסתלק מכאן מיד, יהודי!" גער בו הלה, תוך שהוא מלווה את דבריו במטר של גידופים וחרפות. רק בדיעבד התברר לאותו הרב, כי בגרמניה, על טעות מעין זו משלמים בפיטורין ממקום העבודה לאלתר, כך שמוטב היה לאותו קופאי לספוג את ההפסד ולשלם את הסכום החסר מכיסו – ובלבד שלא להודות בטעות שעשה... היה זה אפוא כסף כשר לגמרי, אשר הספיק, הפלא ופלא, בדיוק בכדי להביא את הרב בבטחה עד לארץ ישראל!

והמסר החשוב אותו עלינו לקחת עמנו כצידה לדרך הינו, כי בכל הנוגע לגשמיות – לעיתים ניתן לסמוך על הנס... אולם בכל הנוגע לרוחניות – לא ניתן לסמוך על הנס בשום אופן!

ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן זו הסיבה מחמתה הוביל הקדוש ברוך הוא את בני ישראל לארצם דרך המדבר, בו נדרשו ניסים גשמיים בכדי להעבירם בבטחה, ולא דרך ארץ פלשתים בה נדרשו ניסים רוחניים לשם כך... שכן את זאת ביקש ללמד: בגשמיות – ניתן לסמוך על הנס לעיתים, אולם בשום פנים ואופן לא ברוחניות! (מתוך "ללמדך" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

הזיק ספר בבית המדרש במהלך לימודו, כמה צריך לשלם

שאלה: בחורף יש לי יובש בידים, ולפעמים מרוב קור, יוצא לי דם מהיד, באחד הימים במהלך הלימוד, יצא לי קצת דם מהיד, לא שמתי לב לכך, ובמהלך הלימוד במשניות, ניתז קצת דם על הספר ונתמרח קצת על הדף באופן הניכר. שאלתי היא מכיון שהספר שייך לבית המדרש, וזה הקדש, האם אני נקרא מזיק הקדש וחייב לשלם, ואם כן כמה? כמו כן לפעמים קורה שבמהלך הלימוד בספר בבית המדרש, כשאני מדפדף בספר, נקרע קצת מהספר, האם צריך לשלם, ואם כן כמה, והאם די במה שאני מתקן את הספר עם דבק? כשדברתי עם תלמיד חכם אחד, אמר שזה תלוי בסוגיא אם מזיק הקדש חייב, והאם ספרים הנמצאים בבית המדרש נקראים הקדש, או שזה נקרא ספרים של רבים, ואין להם דין הקדש? רציתי לדעת מה ההלכה למעשה בדין זה? **תשובה:** אין צריך לשלם כלום, ולא משום מזיק הקדש פטור, אלא כשרבים לומדים בספרים הדרך הוא שנזוק, והתורמים שתרמו את הספרים, דעתם על מנת כן, שזה עלול להנזק, ומי שמזיק פטור לשלם. וכן כתב בלקט יושר (י"ד עמוד נט) זכורני בשעת הישיבה, הבחורים מניחים הפירושים והתוס' על הגמרא בשביל לימודם, ומתוך כך היו מקלקלים הגמרא או הפוסקים. והיה נדבר איך שייך לקלקל הספרים, והשיב הגאון זצ"ל לכן נכתבו בתחילה. כלומר שלכתחילה נכתבו הספרים שעלולים להתקלקל במהלך לימודם, וכל שכן התורמים על דעת כן תורמים, שהספרים נמצאים בבית המדרש, שנקרא בית של רבנן, וכיון שלומדים בהם עלולים להנזק ולא התחייבו לשלם. אלא שאם נקרע הספר, מצוה להדביקו, כדי שלא יקרע יותר, כי אמנם פטור לשלם, אבל בכל זאת משום כבוד הספרים עליו לדאוג לספר שלא יקרע יותר, ומה שיכול לתקן צריך לתקן, וכן אם נקרע עמוד, צריך להדביקו כדי שיוכלו להתפלל או ללמוד עם הספר, כי על ידו נגרים בזיון לספר, וצריך לדאוג למזער את הנזק. (הגר"י זלברשטיין שליט"א, קובץ ווי העמודים)

חידה שבועית

מיכן גארה רימנים שאינם ראויים לאכילה?

תשובה לחידה פר"ש: "עד מתי זה לנו למוקש"... (י"ג) תשובה לחידה: מוח.

מזל טוב

מרבז העיר: משפחות גרין – שלזינגר להולדת הבת הנכדה משפחת הרב פייר לאירוסי הבן משפחת בן הרוש להולדת הבת משפחות רוני לוי להולדת הבת הנכדה משפחת אליהו ויזנר להולדת הבן **גני הדר-עמישב:** משפחות ברויער – קוגל להולדת הבת הנכדה הנינה משפחת גינזבורג לאירוסי הבן משפחת קופרמן לאירוסי הבת משפחת קצנלבוגן לנשואי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

